

הצבי והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק – גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת בחוקותי תשפ"ב

גליון מס' 61 • שנה ב'

דברי תורה
מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת בחוקותי

אם בחוקותי תלכו וגו'. במדרש רבה [ויק"ר ל"ה א] הה"ד חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך [תהלים קיט נט], אמר דוד בכל יום ויום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך לבית דירה פלונית אני הולך ורגלי מוליכות אותי לביהמ"ד הה"ד חשבתי דרכי וכו'.

ויש לדייק אמרו בכל יום ויום הייתי מחשב, למה נצרך לחשוב בזה כל יום. וכן קשה לאלו מקומות היה נצרך דוד מלך ישראל לילך. וי"ל שהוא לימוד לדרך העבודה, דאם אדם עצל או חלש לילך לדבר מצוה או ללמוד תורה, העצה לזה שיעשה דין וחשבון לעצמו אם באמת אינו יכול או שהוא מעשה יצר, ובזאת יבחן, אם מרגיש שיש בכוחו ללכת למקום אחר שאינו מקום תורה או לבית אוהבו וכיו"ב, אזי בידוע שאין זה אלא דברי יצה"ר משאות שוא ומדוחים, וכל זמן שרגליו מוליכות אותו לשום מקום בודאי ילך לביהמ"ד.

וז"ש בכל יום הייתי מחשב, פי' בכל יום שיצרו של אדם מתגבר עליו להפריעו מלילך לעסוק בתורה ומצות, יחשב עם עצמו אם למקום פלוני הייתי נזקק, אני הולך, ואם לבית דירה פלוני הייתי מתבקש, אני הולך, ואם כן שרגלי מוליכות אותי למקומות אלו, אלך לבית המדרש.

עוי"ל בדרך מוסר עפימ"ש חז"ל [סוכה נב:] אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש. וז"ש דאם יש לו לאדם הרהורים למקום פלוני אני הולך ח"ו וכו', אין לו עצה להתגבר אלא משכהו לביהמ"ד ובזה ינצחו אם אבן הוא נמוח וכו'. וז"ש ואשיבה רגלי אל עדותיך אין עצה אלא לילך לבית המדרש.

במדרש אמר דוד בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך לבית דירה פלונית אני הולך ורגלי מוליכות אותי לביהמ"ד. הנה הדיוקים ידועים וכבר כתבנו בזה לעיל. ויש להוסיף עוד, דהנה לפעמים נצרך אדם חשוב ואפילו מלך ישראל לילך לצורך ענייניו וכדו' למקומות שונים, ויש בזה ביטול זמן ולפעמים גם אינו לפי כבודו, ושוקל בדעתו הילך אם לאו, והנה באמת איש צדיק שכל מעשיו לש"ש ומקיים הכתוב בכל דרכך דעהו, הליכתו ועסקיו הם ג"כ צורך שמים וסוף סוף יגיע מזה תועלת לתורה ועבודה, ע"כ אין שום פגם וחסרון בביטולו כי ביטולה היא קיומה. וז"ש דוד בכל יום כשהיה נצרך לילך כנ"ל הייתי מחשב אם כדאי וראוי וכו', אבל לבסוף ראיתי שכל הליכות אלו תכליתן רגלי מוליכות אותי לביהמ"ד וכולם לכבוד ד' ותורתו, ולכן בודאי צריך ללכת. וז"ש רש"י אם בחוקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה, פי' שאף העמל שעוסקים בעניני פרנסה וכדו' הכל יגיע לבסוף לצורך תורה.

אם בחוקותי תלכו וגו'. הנה כאן כתיבי קראי בלשון רבים תלכו תשמרו וגו', משמע שכל הברכות דלהלן הובטחו רק אם ישמרו הרבים, וכן בסמוך ג"כ כתיב ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו, ופירש"י וכי כך הוא החשבון וכו' אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה, והיינו שע"י כח הרבים מתחזק הכח באיכות כפול ומכופל הרבה יותר מחשבון הכמות.

ובזה נראה לבאר מ"ש בגמ' [ברכות לא.] תניא א"ר יהודה כך היה מנהגו של ר' עקיבא כשהיה מתפלל עם הציבור היה מקצר ועולה מפני טורח הציבור וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת וכל כך למה מפני כריעות והשתחויות, והקשו שם בתוס' [ד"ה ומוצאו] תימה דאמר לקמן הבא לשחות בסוף כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה, ותירצו דהיו כריעות של תחנונים עיי"ש. ואגב יתיישב בזה גם קושיא אחריתי דוכי בשביל טורח הציבור לא התפלל ר"ע תפלה כהלכתה וביטל כריעות והשתחויות, אך לפי ישוב התוס' א"ש דלא היו אלו כריעות של חובת התפלה.

ובאמת עדיין צ"ב אם כן מהו ענין כריעות של תחנונים שעסק בהן ר"ע, ואם מעלתן גדולה למה נמנע מהן כשהתפלל עם הציבור. ויש לבאר דהנה גודל הענין של כריעות וכח התפלה מצינו בגמ' [קידושין כט:] בהאי עובדא דר' אחא בר יעקב שהלך ללמוד אצל אביי והכריחו אביי להכנס לבית רבנן שהיה נמצא שם מזיק שהיה נראה כתנין בעל שבע ראשין כדי שיעשה על ידו נס ויהרוג את המזיק, והיה ר' אחא מתפלל על אותו מזיק וכל כריעה דכרע נתר חד רישיה עד שהרגו לגמרי עיי"ש. נמצא דגדול כח התפלה וביותר ע"י כריעות והשתחויות של הני קדושים למיעבד ניסים גלויים. והנה י"ל דאלו הן הכריעות של תחנונים שהיה מרבה בהן ר"ע, וכל כך היה טורח בהן עד שאדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת, ואעפי"כ כשהיה מתפלל עם הציבור היה מקצר ועולה ולא כורע, והטעם י"ל דהנה אמרו שם בברייתא שנמנע מפני טורח הציבור, ונראה לבאר הכונה דמכיון שמתפלל עם הציבור וכל הציבור טורח בתפילה ע"כ גדול כח הרבים והן קל כביר לא ימאס ויכולין לעשות בכח הרבים בלא כריעות והשתחויות מה שטרח ועשה ר"ע בכריעותיו, כמו שפירש אא"ז ז"ל בבני שלשים [הובא בליקוטי בני שלשים פרשת בא] הכתוב כל עדת ישראל יעשו אותו, פי' 'כל' נקרא הצדיק כנודע, וז"ש כל היינו מה שיכול הצדיק לפעול, עדת ישראל יעשו אותו, יוכלו גם הרבים לפעול. וזה שפירש"י אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין, ולפיכך כתיבי קראי בלשון רבים תלכו תשמרו.

אם בחוקותי תלכו. פירש"י יכול זה קיום המצות כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצות אמור הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה. י"ל הכונה בדרך מוסר, דהנה תורה שאינה נקנית ביגיעה אין לה קיום כידוע כמו שאחז"ל [ברכות סג:] אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. ואעפ"י שלומד המצות מתוך הספר עכ"ז אינה אלא אמירה בעלמא ולידי קיום אמיתי לא יבא. וז"ש כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצות 'אמור', פי' אינו אלא בדרך אמירה, אבל אינו קיום המצוות, לכן צריך להיות עמלים בתורה על מנת שיוכל לקיים המצות בשלימות, וז"ש אח"ז הוו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים.

במדרש חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, אמר דוד בכל יום ויום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך וכו' ורגלי מוליכות אותי לבית המדרש הה"ד חשבתי דרכי וכו'. הדקדוקים ידועים כי כולו מוקשה. ובכלל צ"ב למה לו להודיע ולפרסם דבר זה שהיה רוצה לילך למקום פלוני ופלוני רק רגליו הוליכוהו לביהמ"ד. וי"ל עפ"י מה שפי' אא"ז ז"ל בספר בני שלשים עה"פ אך טוב וחסד ירדפוני וגו', כי זהו מחסד הבורא ב"ה על ברואיו שנתן בהם היצר הרע לרדוף אותם תמיד, כמבואר בדברי הקדוש בחובות הלבבות שער יחוד המעשה כדי להרבות שכרינו ולהשכים ולהעריב עליהם בבית המדרש, ושפיר מסיים ושבתי בבית ד' לאורך ימים ע"כ. פי' דהרדיפה שרודף אותנו היצר הרע הוא חסד ד' כי גורם לנו לברוח מפניו ולשכון בבית ד'. וזהו שאמר דוד בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך וכו', פי' זהו עצת יצה"ר לטורדני מחיי עולם הבא, וכדי להמלט ממנו רגלי מוליכות אותי לבית המדרש. וביקש אדוננו דוד המלך ע"ה לשבח ולהודות להי"ת שזכה לשבת בבית ד', ואמר חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, פי' בגלל החסד שעשית עמדי שהיצר הרע רודפני ומחשב דרכי לילך למקום פלוני ופלוני, עי"ז זכיתי ואשיבה רגלי אל עדותיך לשבת בבית ד' לאורך ימים.

אם בחקותי תלכו וגו'. וברש"י שתהיו עמלים בתורה. יש לבאר על פי מה שכתב באור החיים בכמה מקומות דאם כי סיבת גלות ישראל בין האומות היא ללקט ולברר ניצוצי הקדושה שנתפזרו בכל מקום, אבל על ידי עסק התורה אפשר לברר אפילו בלי ירידה לגלות, עי' בפרשת יתרו עה"פ ועתה אם שמוע וכו' וז"ל, כי ענפי הקדושה נתפזרו בעולם, ואין מציאות להם להתברר זולת באמצעות ישראל, וביותר באמצעות עסק התורה, שהיא כאבן השואבת ניצוציה במקום שהם. ובפרשת בהר עה"פ וכי ימוך אחיך כתב וז"ל, אלא אחד מהטעמים הוא כדי שיבררו הניצוצות של הקדושה מבין הארצות, כי כל מקום ומקום שימצאון שם ישראל, באמצעות היסורין והתורה והמצות הניצוצות מתבררים מעצמם, ואם תאמר אם כן אם לא היו ישראל חוטאים וגולים מי היה מברר המתבררים עתה בתפוצת ישראל, דע כי אם לא היו ישראל חוטאים היה להם כח לברר ניצוצות הקדושות במקום שהם מכל המקומות אשר באו שם, מה שאין כן אחר חטאם דחלש כחם וכו' עיי"ש. נמצא לפי זה דסגולת עמל התורה בעצמה וכן קיום המצות יש בכחם לברר הניצוצות ואין צריכים ללכת ולגלות ממקום למקום, וזה שאמר אם בחקותי תלכו מלשון חקיקה היינו לחקוק ולברר הניצוצ"ק הפזורים ודבוקים בכל העולם ויעלה ברצונכם ללכת לכל המקומות ההם, אמרה תורה עצה ואת מצותי תשמרו, ופירש"י שעל ידי ב' דברים אלו שתהיו עמלים בתורה ותשמרו קיום המצות בלא חטא, תוכלו לברר נצוצ"ק במקומכם ולא תזדקקו לגלות ממקום למקום.

אם בחקתי תלכו וגו'. וברש"י שתהיו עמלים בתורה. במדרש אם בחקותי תלכו הה"ד [תהלים קיט] חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך. ולכאורה דבר תימה הוא דכל יום ויום רצה ללכת למקום אחד והלך למקום אחר. ונ"ל ע"פ מה דפירשו המפרשים עה"פ לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל [במדבר כג כא] דעמל הכונה מחשבה הניכרת מתוך מעשיו עי' אוה"ח הק' שם. והנה הכתוב אם בחוקותי תלכו צ"ב מה ענין הליכה לכאן, וכי קיום חוקים ומשפטים נעשה בהליכה, ע"ז פירש"י שתהיו עמלים בתורה, פי' ע"י המחשבה בד"ת בהליכתו יקיים לימוד התורה בכל עת ורגע ובלכתך בדרך, ואז גם הליכתו הוא תורה. וזה שאמר במדרש דוד היה מחשב בכל יום מקום פלוני וכיו"ב, אבל לא היה בזה ביטול תורה כיון דבדרך הילוכו היה מהרהר בד"ת וא"כ רגלי מביאות אותי לביהמ"ד הליכה כזו נחשבת לבית המדרש.

אם בחוקותי תלכו. במדרש אמר דוד בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך ורגלי מוליכות אותי לבית המדרש. פי' הוא היה סבור שהולך למקום חולין ולבסוף נעשה מזה ביהמ"ד כי בכל מקום עסק בתורה ונתהפך המקום לבית מדרש.

אם בחקותי תלכו. ובמדרש חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך אמר דוד בכל יום היתי מחשב למקום פלוני אני הולך לבית דירה פלוני אני הולך וכו' הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך. וצ"ב דכאן משמע שלא היתה בדעתו של דוד לילך לביהמ"ד אלא דבע"כ רגליו הוליכו אותו, ודבר זה תימה דהכתוב צווח אחת שאלתי מאת ה' שבתי בבית ה' כל ימי חיי, משמע שזה היה כל רצונו של דוד לישב בביהמ"ד.

ונראה לבאר ע"פ מעשה המובא בספרים שהיה אצל הרה"ק השר השלום מבעלזא זיע"א כמה מאנשיו סוחרים נסעו לאחר פסח למדינת הונגרי' לצורך עסקיהם, ודעתם לשוב לביתם לפני חג השבועות, אך משלא היה סיפק בידם ונאלצו להשאר שם בחג השבועות, שלחו שליח לרבם שיורה להם לאיזה צדיק יסעו בחג, תשובתו היתה שיסעו אל מרן החתם סופר זצ"ל, כשבאו אצלו ליטול שלום שאלם מהיכן הם השיבו שרבם מבעלזא ציוה להם לבא אליו לשבועות, שאל החת"ס מי הוא הרבי מבעלזא כי אינו מכירו, האם הוא אומר גם כן דברי תורה כאלו כמו ששמעתי בשם איזה רבי מפולין פירוש על "עוג מלך הבשן" דעוג הכוונה על עוגה ומלך מדמז למלח ובשן הכוונה לשמן, ופירש אגעזאלצעגע פעטע קיכען, האם רבכם גם הוא אומר ד"ת כאלו, והשיבו שאינו אומר ד"ת כאלו, שאלם א"כ איפוא תאמרו איזה ד"ת מרבכם, אמרו לו שאמר עה"פ ויבא יתרו חותן משה וגו', והקשה מפני מה לא כתוב בתורה שיתרו עשה הכנה לקראת ביאתו, והיה צריך להיות כתוב ויצא יתרו לדרך וישלח שליחים להודיע על ביאתו וכו', ותירץ שיתרו חשש שאם יעשה הכנה גדולה מדי אז יבא גם השטן בתוכו ויעכבו מלצאת לדרך, ע"כ בא במהירות לבלתי יהיה סיפק ביד השטן לעכבו, ודבר זה למד מעמלק, שגם אצלו כתוב ויבא עמלק דמשמע שבא פתאום ולא התריע קודם ביאתו, וזה משום ששמע האותות והמופתים שעשה הי"ת לישראל, וחשש שמא ישמעו כל העמים ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ואז לא יצליח לבצע זממו, לכן בא לפתע פתאום. וזה הכוונה בדברי רש"י הק' ששאל, מה שמועה שמע ובא, פירוש למה בא בפתע פתאום, וע"ז השיב דשמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק פירוש כיון דעמלק שמע קריעת ים סוף וחשש שכל העולם ישמעו ויראו לכן בא עמלק תיכף ומיד, ומזה למד יתרו שכל שכן לדבר מצוה צריך תיכף ומיד לבצע מעשהו בלי להתעכב ע"כ, שמע החת"ס וקלסיה, [עי' תוספות נדה סא. ד"ה זה עוג וכו' ועוד אמר בפרק רבי אליעזר שעוג מצאו לאברהם אבינו שהיה עומד בגרונות לתקן עוגות לפסח ועל שם זה נקרא עוג].

ועל פי זה אפשר לומר דדוד המלך בא ללמדינו שאדם צריך לחשב צעדיו בכל אשר יפנה אם צריך לילך אם לא ומתי ילך וכדומה, אבל כל זה הוא רק לדבר הרשות, אבל כשצריך לילך ללמוד בביהמ"ד יקום וילך תיכף ומיד בלי להשתהות כדי שלא יתערב הבעל דבר וימנעהו ממעשהו. וזה הפירוש במדרש, בכל יום ויום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך וכו', היינו בעניני הרשות וודאי שצריך לחשב דבריו להתיישב בדעתו אם ילך אם לאו, אבל לבית המדרש ורגלי מוליכות אותי לביהמ"ד דהיינו כשצריך לילך לביהמ"ד אז הוי רגלי מוליכות אותי מאליהם בלי שהיות וכנ"ל.

ואת מצותי תשמרו. פירש"י שתהיו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים וכו'. באע"ז כתב מצוה ללמוד וללמד ולעשות, י"ל רמז עמ"ל ר"ת ל'למוד ע'ל מ'נת ל'למד ל'שמור ל'עשות, וזהו עמלי"ם בתורה.

ונתתי גשמיכם בעתם. הקשה החת"ס למה כתב בעתם לשון רבים, ולא כמו"ש בכ"מ [פ' עקב] ונתתי מטר ארצכם בעתו, וכן הול"ל הכא ונתתי גשם בעתו. וי"ל דהנה כמה וכמה סוגי גשמים יש ואינם דומים זה לזה באיכותם וכח פעולתם כידוע יורה ומלקוש, גשם ומטר וכיו"ב, ואם הם מתחלפים שלא כסדרם ושלא לפי עונתם יש בירידתם נזק באויר ובאדמה ואז אינם גשמי ברכה, וז"ש ונתתי גשמיכ"ם בעתם, פי' כל גשם וגשם ירד בזמנו ובעתו.

ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם. צ"ב מה ענין זה לזה, גם מ"ש אח"ז ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד אינו ענין לכאן. וי"ל דהנה פירש"י אוכל קמעא ומתברך במעיו, וכבר הבאנו דברי דודי רבנו בספרו אור מלא שהקשה דאם יהיה ברכה מרובה כ"כ שהדיש ישיג את בציר וכו' א"כ למה עוד הברכה של אוכל קמעא ומתברך במעיו, אדרבה יאכל בשפע עד בלי די. ופירש ע"ד הכתוב בכל דרכך דעהו, שאפילו דברי הרשות יהיו לשם שמים כמבואר בשו"ע או"ח סי' רל"א, ואדרבה שהם בעצמם יהיו עבודה אליו ית"ש ולהעלות מהם הניצה"ק ע"י הכונה אליו ית"ש, וכאן רמז לענין כונות האכילה בעת שלועס המאכל בפיו ואח"כ כשיורד למעיו צריך ג"כ לכוונ וזהו אוכל קמעא ומתברך היינו הכונות במעיו ע"כ.

אך עדיין צריך ביאור למה יאכל קמעא, אדרבה אם אוכל בכונה זו יאכל לשובע נפשו. אך באמת מי שזיכך אבריו וכל מאכלו אינו אלא ענין רוחני אינו צריך לאכילה מרובה, וכמו"ש חז"ל [ברכות יז:] וחנינא בני די לו בקב חרובים מע"ש לע"ש, דבאכילה מועטת סגי ליה וכידוע דרך הצדיקים בזה. והנה כל אדם נתון במלחמה היא מלחמת החומר המושך את נפשו לעניני ארציות למלאות תאותיו, וידוע מ"ש רבנו מהרי"א מזידיטשוב בפי' החרוז בזמר לש"ק על שתי לחם יבצעו תמימים. הכונה דלחם רומז על ב' תאוות, תאות אכילה ותאות מ' ע"ד כי אם הלחם אשר הוא אוכל. ועיקר התכלית להכניע תאוות אלו תחת הקדושה, וזהו על שתי לחם, רצ"ל שתי התאוות הרמוזים בתיבת לחם יבצעו תמימים, התמימים משברים ומכניעין אותם. ודומה לזה מובא בשם הרר"ב ממעזבוז בס' בוצינא דנהורא ופי' דאפילו תמימים נתפסים ונשברים, יבצעו ל' שבירה ע"כ.

והנה אם מתנהג בקדושה וממעט בהנאות הגוף ועושה כל פעולותיו בכונת בכל דרכך דעהו, אזי שלום לו גם עם חפצי ארציות, וז"ש ואכלתם לחמכ"ם לשבע, פי' ע"ד קדושה וטהרה כדפירש"י אוכל קמעא וכו', אזי וישבתם לבטח בארצכ"ם, ונתתי שלום באר"ץ ושכבתם ואין מחריד.

ואכלתם לחמכם לשבע. פירש"י אוכל קמעא ומתברך במעיו. י"ל עפ"י מה שפירש בס' אגרת הטיול [חלק הפשט אות ב'] הפסוק צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר [משלי יג כה], דלכאורה אין הכתוב בדרך דבר והיפוכו דהול"ל ורשע אוכל ולא ישבע ומאי שייכא חסרון בטן הכא. אך דרכו של הרשע שמתאוה לאכול כל מה שרואות עיניו, גם אחר שמילא כריסו מתאוה לאכול עוד אך אין בטנו מספקת וע"כ הוא בא בטרוניא להי"ת שברא לו בטן זעירא כ"כ ואין יכול למלא תאותו, וז"ש ובטן רשעים תחסר פי' מתאונן על חסרון בטנו, ע"כ. ולפי"ז י"ל דאצל הצדיק הוא להיפך, אוכל קמעא ומתברך במעיו פי' הצדיק אוכל קמעא וכבר שבע ואז הוא מתברך במעיו כמו 'התברך בלבבו', והוא מודה להשי"ת אשרי שניתן לו מעיים כאלה שבאכילה מועטת שבעה נפשו ואינו זקוק לאכילה יתירה.

ואכלתם לחמכם לשובע וכו'. פירש"י אוכל קמעא ומתברך במעיו. צ"ב היכן נרמז זה בכתוב אדרבא אולי הכונה שיאכלו הרבה עד כדי שביעה. י"ל בפשטות, הנה הפסח נאכל על השובע, פירושו כשכבר שבע ואינו רעב, הכי נמי ואכלתם לחמכם לשובע, וע"כ שבאכילה מועטה כבר שבע כי נתברך במעיו.

ונתתי שלום בארץ. פירש"י שמא תאמרו הרי מאכל הרי משתה אם אין שלום אין כלום ת"ל ונתתי שלום בארץ. וקשה דאם יהיה שפע רב וכמו"ש ואכלתם לחמכם לשובע אמאי אין שלום עד שהוצרכו לברכה מיוחדת ע"ז, והא כתיב השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך ואמרו חז"ל [ב"מ נט.] כמשלם שערי מכדא נקיש ואתי תיגרא בביתא. אבל בזמן שיש שובע יש שלום בין הבריות כפירש"י בפ' מקץ עה"פ יפות מראה סימן הוא לימי השובע שהבריות נראות יפות זו לזו שאין עין בריה צרה בחברתה. וי"ל דעינינו הרואות לפעמים איפכא דכשישראל שרויים בצער ובדחקות וטרודים בדאגת מחייתם אין ביניהם שנאה ופירוד אלא איש את רעהו יעזורו כי מחמת טרדותם אין לבם פנוי למחלוקת ומריבות, משא"כ כשניטלה מהם דאגת הפרנסה ויש להם שפע ופנאי וליבא חסרון כיס אזי השטן מרקד וממשיך לבם לחלוק זע"ז לכתותיהם ולפלגיהם בתירוצים שונים, וע"כ הוצרך לברכה מיוחדת בשעת השובע ונתתי שלום בארץ.

והתהלכתי בתוככם וגו'. פירש"י אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני וכו'. י"ל רמז 'כאחד' מכם הכונה על רבי עקיבא שהוא אחד שנכנס בשלום ויצא בשלום כענין שאמרו בגמ' [חגיגה יד:] ארבעה נכנסו לפרדס וכו' וכולם ניזוקו כי לא היו יכולים לסבול את אור גדול כזה כמבואר בספה"ק, מלבד ר"ע האחד שיצא בשלום, וכן איתא שר"ע יצאה נשמתו באחד [ברכות סא:] שהיה מכוון כנגד אחד יחיד ומיוחד. וז"ש אטייל עמכם וכו' כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים, פי' כדרך אותו אחד שלא הזדעזע ויצא בשלום, והבן.

והתהלכתי בתוככם. פירש"י אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם. צ"ב הלא בתורה לא נכתב שכר עוה"ב בתעתיד לבא ואיך הזכיר כאן גן עדן. יש לפרש עפ"י מ"ש בשפת אמת פ' אמור [תרל"ג] ד"ה עוה"ז דומה לפרוזדור בפני עוה"ב, אף שאיתא ג"כ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים מכל חיי עוה"ב אך גם בעניני עוה"ז נמצא הארה גנוזה והוא מעין עוה"ב כמ"ש עולמך תראה בחייך, רק שמלובש בעוה"ז והלבוש פרוזדור וכו' ע"כ. וזהו אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, הכונה להארה הגנוזה שהיא מעין עוה"ב בתוך עוה"ז. ועד"ז שמעתי בשם הרה"ק מהר"א מבעלזא עה"פ וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה [בראשית מט טו] תרגם יוב"ע וחמא נייחא דעלמא דאתי ארום טב וחולקא דארעא דישראל ארום בסימא הוא בגין כן ארכין כתפיה למלעי באורייתא והוו ליה אחוי מסקי דורונין. עפ"י מ"ש בגמ' [ברכות יז.] כי הוו מפטרי רבנן מבי רבי אמי וכו' אמרי ליה הכי עולמך תראה בחייך ואחריתך לחיי העולם הבא וכו', הענין בזה שיש צדיקים שזוכין בעוה"ז מעין עוה"ב, וזהו הרמז בתרגום וחמא נייחא דעלמא דאתי ארום טב, שיזכה בעוה"ז לחלקו מנועם עוה"ב.

אם בחקתי תלכו וכו'. היינו חוקות שחקקתי לך לילך מדריגה אחר מדריגה היינו תחלה להיות סור מרע ואח"כ ועשה טוב, משא"כ אם אינו סר מרע ומשתדל תחילה לעשיית המצות זה אינו כפי החוקות שחקק הש"י, וע"ז אמר הנביא [ירמיה ד ג] נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים.

ובדרך הזה שמעתי משם כבוד הרב הגאון הזקן **האבד"ק ליסקא** [הגה"ק הרמ"מ מלינסק] זצוק"ל פי' הפסוק [תהלים קכז ב] שוא לכם משכימי קום (היינו משכימים ומקדימים הקום ועשה) מאחרי שבת (היינו מאחרים השב ואל תעשה) הסדר הזה הוא שוא היינו בחנם.

ועפי"ז יש לפרש בכאן אם בחקותי תלכו סדר החקיקות שרשמתי וחקקתי לכם והוא, ואת מצותי תשמר"ו שמירה הוא בל"ת ועשית"ם אותם במצות עש"ה, וע"כ הוא מדה כנגד מדה ונתתי גשמיכם בעתם כיון שאתה עושה הכל בעתו עפ"י סדר החקיקה כן אעשה לכם ונתתי גשמיכם בעתם, וכן ונתנה הארץ יבולה בתחילה בפסח קציר שעורים מביאים עומר ראשית קציר כדי שיתברכו התבואות ובפסח נדונין על התבואה, ואח"כ ועץ השדה יתן פריו הוא בעצרת על פירות האילן מביאים שתי הלחם מחטין חטה מין אילן. (ליקוטי מהרצ"א)

אם בחקותי תלכו וגו' במד"ר הה"ד חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך אמר דוד בכל יום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיה רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות וכו'. ביאור המדרש כבר רמזתי למעלה בפ' קדושים ופ' בהר עפי"ד **הקדושת לוי** בפסוק מאויבי תחכמני מצותיך וגו' כי האדם יכול ללמוד דרך עבודה בתורה ומצות מדרכי היצה"ר אשר עושה כל התפעלות באין מעצור להסית את האדם לרדוף אחרי תענוגות בשרים ולא ישיב ולא יחת מפני כל כן ילמוד האדם ק"ו אם לדברי הבל ורעות רוח אין שום דבר יעצרוהו עד אשר ישיב אותם מכל שכן איך צריך לרדוף אחרי קיום המצות בכל כחו ולא יעצרוהו הגשם והשלג מלילך לבית הכנסת ולביהמ"ד ולגמול חסד בכל גופו ונפשו, ופרשתי בזה מאה"כ ואהבת לרעך היינו הנשמה באותו הכח והאהבה כמוך אשר יש אתך לצרכי גופך ולהנאתך, וזה שהיה דהמע"ה מחשב לבית פלוני ולמקום פלוני אני הולך ואינני משגיח על שום עיכוב ומניעה בדרך הליכתו ובכן היה רגלי מוליכות אותי ג"כ בכח חזק כזה לרדוף אחרי מצות ה'. (שארית יעקב)

ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם. וכתב רש"י ז"ל ואכלתם לחמכם לשבע אוכל קימעא והוא מתברך במעיו, ויש לדקדק אם יהי' הברכה מרובה כל כך שהדיש ישיג את בציר וכו' א"כ למה עוד הברכה של אוכל קימעה והוא מתברך במעיו.

ונראה לפרש ע"ד הכתוב בכל דרכיך דעהו שאפילו דברי הרשות יהיו לשם שמים כמו שכתוב באו"ח סי' רל"א, ואדרבה שהם בעצמם יהיו עבודה אליו ית"ש ולהעלות מהן הניצה"ק ע"י הכוונה אליו ית"ש. והנה כוונת האכילה בעת שלועס המאכל בפיו צריך לכוין אל מספר מ"ו נ"ח לח"ם ד"ק פ"ד היוצא מאות א' בציוריו וצרופיו שבגי' ש"ע נהורין, ואח"כ כשיורד המאכל לאצטומכא צריך לכווין עוד הפעם כוונות האלו של מוג"ח לח"ם ד"ק פ"ד שבגי' ש"ע נהורין עיי"ש בכוונות באריכות (שער המצות פר' עקב) ואפשר שזה מרומז כאן באמרו ואכלתם לחמכם פי' כשתאכלו את הלחם יהי' על כוונת לשב"ע ב' ש"ע שהם כוונת האכילה הנ"ל (כמש"כ בהיכל הברכה פ' בהר), וישבתם לבטח בארצכם רצונו שבכל דבר ארציות וגשמיות תשבו לבטח עפ"ד הנ"ל לשם שמים, וקשה הי' לרש"י ז"ל איך בא הרמז לכווין ב"פ ש"ע הלא כוונת הנ"ל אינם רק ש"ע פעם אחד, וע"ז בא כמתרץ אוכל קימעא והוא מתברך במעיו שכשיורד מאכל אל האצטומכא צריך לכווין עוד הפעם כוונה הנ"ל שבגי' ש"ע וממילא הם לשב"ע ב"פ ש"ע כנ"ל והבן. (אור מלא)

בשברי לכם מטה לחם וכו'. המקל הוא סמל נדוד ונעזב ומבקש לחם, וע"ז הבטיח, שאשבור ואבטל את מקל הנדוד, יהי' לכם לחם מידי הרחבה, בארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. ואפו עשר נשים, של אויביכם, לחמכם בתנור א', שהן יהיו משרתים שלכם, וכמאמר "רשב"י" בברכות ר"פ כיצד מברכין, שבזמן שעושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית ע"י אחרים, (ומ"ש בתנור א', הוא כחז"ל בביצה, ממלאה אשה תנור פת וכו' שהפת נאפה יפה) עיי"ש, וזה שנרמז במלת "בשברי" שהוא, נטריקון רשב"י, זי"ע. (תפוחי חיים)

ל"ג בעומר

שמעתי דבר נכון בשם הגאון בעל **חתם סופר** זצ"ל דבמסכת שבועות יש מ"ט דפין כמנין ימי העומר ונמצא שדף הל"ד שייך ליום ל"ג בעומר שהמסכת מתחלת מדף ב', ושם נאמר רבי שמעון אומר וכו' מחכו עליה במערבא מאי חוכא וכו' עיי"ש, וזהו החוכא דמחכו שהי' הלולא דרשב"י בל"ג בעומר ע"כ שמעתי ודפח"ח.

ונלענ"ד עפ"י המבואר בפרע"ח (שער ספיה"ע פ"ז) בכוונת ל"ג בעומר בפירוש הפסוק ע"ד הג"ל הז"ה שה"ס חלוף שם אלקי"ם באותיות הקודמות אכדט"ם גימ' ע"ד עיי"ש באורך, ועוד מבואר שם ובשער חג המצות (סוף פ"ב) אשר לפעמים נחשב שם זה עם הכולל בגימ' ע"ה, ועתה ראה אחי הדברים מוצקים וכראי מוצק, מחכ"ו גימ' אכדט"ם, על"ה במערב"א הל' דעל"ה עם ב' אתוון ב"א דמערב"א גימ' ל"ג במע"ר אתוון בעמ"ר והנותר מתיבת על"ה ע"ה שם אכדט"ם עם הכולל כמבואר בהאריז"ל שם, מא"י חוכ"א גימ' אלקי"ם הנתחלף באותיות הקודמות לרחמים וחסדים אמן וקצרתי כי סמכתי על המבין. (בני שלשים)

ל"ג בעומר, הסי' בש"ע (סי' תכ"ח) פל"ג (פ'ורים ל"ג בעומר). י"ל, שנס פורים הי' בזכות משה, כחז"ל במגילה, שלא ידע שבז' באדר נולד משה, ול"ג בעומ"ר גי' מש"ה כמ"ש בספה"ק, ועי' מהרש"א סוכה (מה:) מ"ש על אספקלריא המאירה, שבפ' החולץ אמרו שמשה לחוד ראה, ובסוכה הנ"ל אמרו גם על רשב"י, ותי', ששם אמרו על הנביאים, ובסוכה על הצדיקים. (תפוחי חיים)

עי"ל, שבהר סיני קבלו התורה שבכתב ברצון ע"י משה, ובפורים, קבלו ברצון תשבע"פ, וכל זה בנגלה, אבל בנסתר בסודות התורה, נשלם בהלולא דרשב"י, שאז מסר סודות שלא נתגלו עוד, כמש"ש באדר"ז. (שם)

ובזה י"ל, שהאדרא רבא הוא, בפ' נשא, סמכוה לשבוע של מתן תורה, ועיי"ש בדף קמ"ד א', דאתגלי על ידנא, מה דלא אתגלי מיומא דקאים משה על טורא דסיני, והאדרא זוטא, בפ' האזינו, כמו משה רבנו שסיים את שירת האזינו ביום פטירתו, אשר בה מרומז הנ"ל, עי"ש ברמב"ן ושאר מפורשים. (שם)

ל"ג בעומר, הוא הוד שבהוד, י"ל שאז נפסק החטא של תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זל"ז, והוד הוא להיפך נתינת כבוד זל"ז, כמ"ש ונתת מהודך עליו, ונתקן בל"ג בעומר, וגם זה נרמז בל"ג בעומ"ר גימ' מש"ה. (שם)

עי"ל שתלמידי ר"ע מתו בשביל שלא נהגו כבוד זב"ז והיינו העדר האהבה, ובל"ג בעומר נפסקה והיינו שנתקן, וכנראה ע"י רשב"י שלכן פסקו מלמות ביום זה, והוא דומה לפורים בטעם משלוח מנות איש לרעהו, שינהגו כבוד זל"ז לבטל טענת המן, שאמר מפוזר ומפורד. (שם)

ואשבור מטת עלכם. למה נקט דוקא משל זה ומה שייך מוטות לעול בנ"י במצרים. י"ל רמז למה שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה, והקב"ה הוציאם מזה ביד חזקה ושיבר כל הקליפות, וזהו ואשבור מט"ת עלכם.

ונתתי פני בכם. י"ל עפ"י מה שפירשו במאמר חז"ל [סנהדרין מב.] הנאמר בשעת קידוש לבנה אלמלא לא זכו ישראל להקביל פני אביהם שבשמים אלא פעת אחת בחודש דיים וכו'. ופירשו דענין קידוש לבנה הוא שמפייס הקב"ה אותה על מיעוט הירח, כיצד, כשישראל מקדשין את הלבנה באותה שעה נותן הי"ת פני אלקים על בני ישראל ונדמה להלבנה שהקב"ה כביכול בעצמו מפייסה, ועל זה אנו שמחים בשעת קידוש לבנה שזוכים לקבל צלם אלקים על פנינו, וזהו קבלת פני השכינה. וז"ש אילו לא זכו ישראל להקביל פני אביהם שבשמים וכו' פירוש לקבל פני אביהם שבשמים על פניהם וכו' דיים ע"כ. וז"ש כאן ונתתי פני בכם ע"ד הנ"ל, שנזכה לפנים של שכינה על פנינו, והיא ברכה גדולה, כמו"ש וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך, [וכן י"ל בזמר לכה דודי 'פני שבת' נקבלה, פנים של שבת].

והשימותי את מקדשיכם. איתא בשם המגיד מקאזניץ דכשהגיע לפסוק זה אמר מי יתן ונזכה לזה, ותמוה. וי"ל הכונה והשימותי מלשון שמות הקודש היינו שיחול שם הקדוש על מקדשי מעט בישראל.

וזכרתי את בריתי יעקב. כאן כתיב פעם יחידה בתורה יעקב עם וא"ו, וברש"י הביא המדרש דיעקב נטל אות ו' מאליהו ערבון, וכ"ה בבעה"ט פ' פנחס [והוא במד' חסירות ויתירות, ושם מבואר דכנגד זה כתיב אליה חסר ו' שהוא עתיד לגאול שבות יעקב, אבל ענין הערבון לא מצאתי שם]. ובזוה"ק פ' וירא [קי"ט ע"א] איתא כמה טעמים ע"ז עיי"ש. וי"ל עוד רמז עפ"י דאיתא בזוה"ק [ויקרא ב' ע"א] וא"ו דא אקרי אות אמת עיי"ש. והנה יעקב מדתו אמת ע"ד תתן אמת ליעקב, ע"כ בזכירת זכותו כתיב יעקב. ובני הרב יוסף מאיר שלום שיחי' הוסיף תבלין שרצה לרמז לו לאליהו שיקיים דברו באמת וצדק לבוא ולבשר גאולתנו [וכן נקרא בזמר למוצש"ק ופרח לו איש האמת].

וזכרתי את בריתי יעקב. פירש"י בחמשה מקומות נכתב מלא ואליהו חסר בחמשה מקומות יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו. והרא"מ כתב ע"ז לא ידעתי טעם לחמשה מקומות כי כבר היה מספיק זה במקום אחד, והמפרשים נלאו למצוא טעם לזה. ואולי י"ל שהוא כנגד ה' גבורות מנצפ"ך שכאשר יומתקו הדינים כולם ע"י יעקב פני הרחמים שבמרכבה אז תהיה עת הגאולה ולכן לקח ה' ערבונות.

עוד יש לומר, עפ"י דברי האריז"ל [לקו"ת זכריה] דלעתיד ישתלם שם הוי"ה דהיינו אות וא"ו שבשם יתעלה לאות יו"ד ויקרא יהי"ה, וז"ש ביום ההוא יהי"ה ד' אחד וכו'. והנה יהי"ה גימ' ל', וזה הרמז שנטל ה' פעמים אות וא"ו דייקא, ה' פעמים וא"ו עולה שלשים כמנין יהי"ה.

וזכרתי את בריתי יעקב. פירש"י כדאי הוא יעקב הקטן לכך ואם אינו כדאי הרי יצחק וכו'. והקשו המפרשים למה נקרא יעקב קטן, עי' משכיל לדוד שהעיר אדרבה מצינו שיעקב נקרא בחיר שבאבות עיי"ש. וי"ל אולי בפשטות כיון שבמנין שנותיו היה צעיר שבכולם ולא הגיע לימי אבותיו, וכן מצינו בגמ' שנקרא יעקב אבינו דרדקי [שבת פט:] לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה, ובפ' תולדות כתיב יעקב בנה הקטן, וכן חדל נא מי יקום יעקב כי קטון הוא [עמוס ז].

ויש להוסיף הדנה אמרו בגמ' [מכות כד.] משה אמר וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב בא עמוס וביטלה שנא' חדל נא מי יקום יעקב וגו', ופירש"י כלומר אימתי ישכון ישראל בטח כשיהיו צדיקים כעין יעקב, מי יקום יעקב וגו' מי יוכל להיות חסיד כיעקב כי קטן הוא קטנים הם הטובים שיהיו צדיקים כיעקב ע"כ. ובחידושי אגדות למהרש"א ביאר להיפך דידוע שישראל נקראים יעקב כשהם במדרגה נמוכה, וז"ש חדל נא מתנאי זה בברכה כי מי יקום יעקב, אלא אפילו כשהם במדרגה זו ג"כ ישבו לבטח ע"כ. ולפי"ז י"ל הכא זה שפירש"י כדאי הוא יעקב הקטן לכך, כלומר אעפ"י שהם במדרגה קטנה הנקראת יעקב מ"מ יגאלו וישבו בטח.

ובדרך רמז יש לומר, עפ"י דברי רבינו האר"י ז"ל [שער מאמרי רז"ל ח' ע"א, ובליקו"ת עמוס], כי גם ז"א הוא נקרא ו' אלא שבתחילה היה קטן בסוד חדל נא מי יקום יעקב כי

המשך בעמ' הבא

מנהגי שבת קודש [ח"י]

צב. קריאת התורה היה קורא רבינו האור מלא בעצמו.

צג. יקום פורקן ומי שברך אמר בעצמו בקול אף אם לא היה הש"ץ, ואמרם בישיבה במקומו, ובשבת מברכין החודש וכדומה, שכבר עמד על יד הבימה נשאר עומד שם לומר היקום פרקן והמי שברך.

צד. הבעל מוסף החזיר הספר תורה להיכל (ולא מי שעשה הפתיחה), וכשרבינו בעצמו היה הש"ץ אמר רבינו יהללו בעמדו על מקומו והמשב"ק החזיר הספר תורה להיכל, ואם עמד רבינו על יד הבימה כגון בשבת מברכים החדש כנ"ל אמר יהללו והספר תורה בידו ואחר כך העבירו להש"ץ (או להמשב"ק אם היה רבינו בעצמו הש"ץ), והלך עד קצה שלחנו ללוות את הספר תורה להיכל וחזר למקומו אחר הכנסת הספר תורה להיכל.

צה. מי שהיה לו יארצייט באחד מהימים בשבוע הבא או בו ביום, כבדו רבינו להיות הש"ץ למוסף.

צו. כשהיה בעצמו הש"ץ אמר תיבת כתר יחד עם הקהל, וכשסיימו הקהל וקרא זה אל זה ואמר, התחיל לומר יתנו לך וכו',אחר כתר אמר הש"ץ אתה קדוש ולא אמר לדור ודור.

צז. היה מחבר התיבות זכר למעשה בראשית יחד עם התיבות אלקינו ואלקי אבותינו רצה, ואחר כך אמר התיבות נא במנוחתנו.

צח. אחר מוסף אמר קוה אל ה' וכו' בנוסח שאומרים בחול ולא אמר 'השיר שהלויים', ואחר עלינו לא אמרו קדיש ואנעים זמירות רק אדון עולם.

ספר מנחם ציון
להרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א

[לכבוד יומא דהילולא ל"ד בעומר]

את דברי תורתו של הרה"ק מרימנוב העלה על הכתב תלמידו הנאמן רבינו יחזקאל פאנעט בעל **מראה יחזקאל** אשר הסתופף בצילו והתאבק בעפר רגליו, והכין וסידר הספר לדפוס, ואכן נדפסו לראשונה כמה שנים לאחר פטירת רבינו בעל מראה יחזקאל, אך חסרו מאמרים רבים על סדר הפרשיות ונדפסו בסופו כהשמטות וזה גרם לערבובי דברים אחת הנה ואחת הנה, ובמהדורות המאוחרות יותר צורפו בסוף הספר עוד הוספות שנמסרו לדפוס ע"י בנו הרה"ק ר' מנחם מענדל מדעעש זצוק"ל כתבים שהיו ברשותו אך סגנונם שונה מן הכתבים הראשונים וניכר שנכתבו בידי כותב אחר, ואם כי כתבים אלו נופלים בחשיבותם מכתבי המראה יחזקאל אך גם הם ראויים לעלות על שולחן מלכים כי נכתבו ע"י השומע ובציון מועד אמירתן, במהדורה זאת הכנסנו את ההשמטות למקומם הנכון על סדר הפרשה, יתר על כן גם את ההוספות הנ"ל הצגנו בגמר כל פרשה בתוספת ציון שהם הוספות, ומכיון שחלק ממאמרים אלה נשנו במקורות אחרים בנוסח אחר ולפעמים הוא מתוקן יותר, ועז חפצנו להשלים הדברים להיותם כליל תפארת, ע"כ הבאנו גם אותם בשם ספרם בשולי הגליון ונקראו בשם "תפארת ציון", כן יגענו לבאר כל דבר הקשה והצריך ביאור כי דבריו הק' עמוקים וטמירים להבנתנו וראשם מגיע השמימה, כל זה בהגהות הצבי והצדק שנערכו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ועל הכל שם הראת לדעת כי רוב מאמרי רבינו מיוסדים על דברות קודש שיצאו מפי רבו רבינו ר' אלימלך, ומאידך במקומות רבים הבאנו שמועות מאמרי רבינו שהובאו בספרי תלמידיו ובעיקר בספרי המראה יחזקאל, מהרצ"א מדינוב, והמאור ושמש, המאירים ומבארים דבריו הק' בספר, זאת ועוד, יסודות רבים שהזכיר רבינו בספר מקורם בזוה"ק ובכתבי האריז"ל ואולם ידוע שרבותינו הק' באותה תקופה נמנעו מלהזכיר שמות ספרי קבלה ברבים מחמת כמה טעמים ונקטו לשון של זהירות ולכן כתבו כמו"ש חז"ל או רז"ל וכיו"ב, אך כהיום הזה בטלו כל אלה הטעמים וכדי להקל על המעיין הכנסנו מראי מקומות לכל דברי רבינו וממקומם יקחום, עאכו"כ לדברי חז"ל בש"ס ומדרשיהם וספרי דרוש לא הנחנו דבר גדול ודבר קטן בלא לציין מקורו.

בסופו צירפנו קונטרס בשם "שמועות מנחם ציון" והוא ליקוטי שמועות מספרי תלמידיו המובהקים של רבינו ה"ה רבינו בעל מראה יחזקאל ורבינו בעל בני יששכר זיע"א אשר הביאו בספריהם משמו של רבינו.

כמו כן צירפנו את האגרת הידועה בשם "תשובה קד" אודותיה הרחבנו במדור "מראש צורים ראינו"

הספר י"ל ע"י המכון בשנת תשס"ד (כ300 עמ') ונלווה אליו מפתחות מאמרי חז"ל ועניינים.

המשך דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

קטון הוא, ולכן נקרא אות ו' שבשמו הגדול ית' זעיר אנפין, כי ב' אותיות הראשונות אין בהם שינוי וכו', וז"ש מי יקום יעקב, מ"י שהוא הבינה הוא יקים ראש יעקב, כי עתה בזמן הגלות קטן הוא ואין לזאת הו' ראש אך לעתיד יגדל לו ראש ואז לא יקראו לו ו' כי אם י' כי יהיה שלם בכל עשר ספירותיו ע"כ. ולפי דבריו מובן שפיר ענין יעקוב מלא בוא"ו, כי עתה תפארת יעקב בחי' ו', אבל לעתיד יתעלה לבחי' י' ואז יחזיר את המשכון אות ו' לאליהו, וכן למה נקרא כאן יעקב קטן.

ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר. מה זכות יש בזכרון הארץ, י"ל פירושו לזכותכם אזכור אותה כי בחטא הארץ ששינתה מדבר ה' היא אשר גרמה לכם לחטוא, וכמו"ש בס' עבודת ישראל פ' בלק בשם הרה"ק מבארדיטשוב עה"פ וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם [שמות לב לד], שפקידה זו היא לזכות את ישראל היינו כשאפקוד את ישראל לטובה והמקטרגים יקטרגו להקטין את הזכות, אז אפקוד עליהם חטאתם שחטאו אבותיהם בעגל וא"כ אין עליהם אשם כל כך כי כבר אבותיהם חטאו והם גרמו לזה עכ"ד. וכן י"ל כאן והארץ אזכור היינו כדפירש"י פ' בראשית עה"פ ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי וגו'. פירש"י שיהיה טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי ולא העץ פרי, לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם היא על עונה ונתקללה ע"כ, וז"ש והארץ אזכור להמליץ טוב עליכם כי בשל הארץ נגרמו עונותיכם.

ואף גם זאת בארץ וכו' וזכרתי להם ברית ראשונים. צ"ב לכאורה מ"ש 'ואף גם זאת וכו'' הוא יתור לשון, הלא הוא המשך למה שכבר אמר וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק וכו' א"כ הוה ליה להמשיך ולסיים וברית ראשונים אזכור. ויש לבאר הנה בתורת כהנים [פ' בחוקותי פ"ח] איתא ולמה נאמר באברהם וביצחק אף וביעקב לא נאמר אף, אלא מלמד שמטתו של יעקב אבינו שלימה. כלומר מפני זכות י"ב שבטי יה לכך לא אמר ביעקב אף שהוא לשון כעס. והנה ברית ראשונים פירושו ברית של שבטים כדפירש"י, ולפי"ז רמז הכתוב 'ואף גם זאת' כלומר באמת היה צריך לכתוב אף גם אצל יעקב כדכתב אצל אברהם ויצחק, רק בשביל שזכרתי להם ברית ראשונים אלו השבטים לכן לא נאמר ביעקב אף.

והיה ערכך הזכר. פירש"י כמו ערך וכפל הכפי"ן לא ידעתי מאיזה לשון הוא. והרא"מ כתב מהגמ' ותו"כ שהוא כ"ף הכינוי עיי"ש. ואולי י"ל דהנה ערכין אלו הכתובים בפרשה אינם ערך ושווי האמיתי אלא ערך שקבעה התורה לכל אחד, וכפי אשר יעריך הכהן כן יקום, וז"ש והיה ערכך, כלפי הכהן דברים אמורים, כלומר זהו ערכך שלך הכהן אבל לעולם אינו ערך שוויו האמיתי.

ל"ג בעומר

הנה ידוע ענין רשב"י שהמתיק כל הדינין לרחמים, וכמו שאמר יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין [סוכה מה:]. ולכך תמצא במזמורים הנאמרים אחר ספירת העומר שנתקן לכוין בספירת יום ל"ג, תיבת אלקי"ם ממזמור למנצח בנגינות, וכן תיבת נה"ל מאנא בכח שמספרו עה"כ גימט' אלהי"ם, והוא רמז על הנ"ל שביום זה ממתיק רשב"י בחי' אלקי"ם לרחמים גמורים.

הסימן למועדים א"ת ב"ש וכו' כנודע [טור או"ח סי' תכ"ח]. וכן איתא [שם] ג"כ סי' פל"ג היינו ביום שהוא פורים יחול ל"ג בעומר באותה שנה, וי"ל הרמז בזה דביום ל"ג בעומר בהילולא דרשב"י יש בו בחי' פורים, ענין השמחה עד דלא ידע וכו', ובחי' אחדות כלל ישראל כאשר נראה בעליל בציון הרשב"י במירון שמחה עילאית, וכן המתקת הדינים לרחמים ונהפוך הוא, ויש לרמוז בכתוב פל"ג אלקים מלא מים [תהלים סה י] כלומר בימים אלו פל"ג אזי בחינת אלקים דין נהפך ומלא מים בחינת חסדים. עוד י"ל מגל"ה נוט' ל"ג בצירוף מ"ה הוא השם של כונת ברכת הספירה שם מ"ה אד"ם [פע"ח שער ספירת העומר פ"ו].

ובזה הנערה באה אל המלך. נתנו סימן א"ת ב"ש למועדים, ויש מוסיפים פל"ג רמז לפורים, דהיינו ביום שחל פורים יחול ל"ג בעומר. נראה השייכות בין פורים לל"ג בעומר עי' בס' יערות דבש [ח"ב דרוש י"א] וז"ל וידוע כי במיתת צדיקים מלאכי השרת רוצים שימות צדיק, ויום ל"ג בעומר הוא הילולא דרשב"י כי מת אז, והיה למעלה הילולא ובזה הנערה באה אל המלך עכ"ד. ויתכן שזה היה בסוד הגזירה להשמיד להרג ולאבד וכו'. [אשתקד תשפ"א נאספו בחד קטירא מ"ה נפשות בליל ל"ג בעומר על ציון הרשב"י במירון תנצב"ה]